

serhat kültür

tarih - kültür - haber dergisi

Yıl 3

Eylül - Ekim 2010

Hoş Gelişler Ola Mustafa Kemal Paşa
Askerin Milletin Bayrağıyla Çok Yaşa

Nevzat ERDAĞ

Mali Müşavir - Eğitmen/Yazar
www.nevzaterdag.com nevezaterdag@nevzaterdag.com

Kısa Fakat Anlamalı Bir Kelime; Edep

TÜRKÇENİN en güzel kelimelerinden biridir "edep". Bu dört harften ibaret kısacık kelime koskoca bir mana denizi barındırır içinde. Gözlerimizi kapayıp bir kez fısıldamak bile yeter melodisini duymaya.

Her yazımda yaptığım gibi bu mana denizi kelime ile alakalı yazmadan sözlüklere baktım ne demekmiş karşılığı

Türk dil kurumu sözlüğünde ;

Edep; Toplum töresine uygun davranma, iyi ahlak, incelik, terbiye diye tanımlanmış küçücük bir kelime nereden baksan bir derya gibi bu makalemizde bu kavram toplumumuzda karşılık bulduğu birkaç yönü ile anlamaya çalışacağım

Edep güzel ahlakıdır. Güzel ahlak içiyle dışı bir olandır. İstikameti düzgün olanıdır. Edepsiz insana dost olmakta düşman olmakta zordur. Onunla hiçbir şeyin değeri olmaz edepli insan için bir kişiye yapılan haksızlık bütün topluma karşı işlenmiş bir suçtur. Edepli insan bu bilinci paylaşmak ve bu sorumluluğu yerleştirmek zorundadır. Aramızda Bu güvence sağlanmadıkça hoş görünün sevgi yoluna döşenen o güzel yola bir taş bile koyamayız unutmayalım ki Cezur Bir Kez Korkak Bin Kez Ölü. Yaşam dikket edilmesi ama her şeye rağmen umulla yaşanması gereken bir emanet, içinde artıkça güzelleşen azaldıkça sana azaplar çektiren bir duygu hele birde paylaşan biri olursa sonsuz kelimesi anlam bulmaya başlar. yaşadığımız hayatı ve bizi değerli kılan, bizi insan olarak tanımlandıran en önemli kavramın başında gelir edepli olmak ta.

Edepli insan doğru düşünmeye başladığı zaman aslında yanlış düşünmekten vaz geçtiğini dürüst davranışın sadece kendisi için dürüst olabileceğini, her zaman doğru olmanın ne kadar doğru olduğunu görmek için kalkan birine ne denmesi gerektiğini bilir. Edepli insanlar kendi gerçekliğini net bir şekilde görüp gerçeklerin farkında olanlardır Bizler hayallerimizin peşinde koşarken aslında sahip olduğumuz en değerli özelliği yani insanlığımızı kaybetmemeliyiz. Bir büyüğüm İnsan doğmuş olmak bizleri insan yapmaz insan doğmuş olan her varlık şeklen insan olabilir ama insan olmak mana ve edeple dolu bir bütünlük gerektirir demişti. oysa hepimiz şöyle bir çevremize baktığımızda insan olmaktan çok uzak insanlar dolu olduğunu görürüz ne yazık ki.

Peki Nasıl edepli insan oluruz?

Aklını iradesini doğru kullanarak sorunlara yaklaşırken birilerine yol gösterirken hakaret etmeden, bildiklerini merhametle, gıfkatle ve en önemlisi vicdanla davranarak edepli olmaya başlarız.

Hani derler ya hüküm insanın hayatına hakim olan duruma göre verilir. Oysa ki edepli insanın dostluğu gibi düşmanlığı da merçer dir. Edepli insanlar iyili kötüyü gösterirken insan seçmez herkese karşı edepli adil davranır. O karşıdaki insanın davranış seviyesine göre değil kendi terbiyesine göre muamele eder. Edepli insan başkasında zarar görebilir fakat başkasına zarar vermez . Birileri onu aldatı bilir fakat o kimseyi aldatmaz. Edebi olmayan insan yalnız kendisine zarar vermez etrafındaki herkese zarar verir. Edep varsa ilimde var demektir. Fakat edepsiz bir insan kütüphaneler yutsa da yine edepli sayılmaz. Öyle edepli insanlar da vardır ki kendilerine edepsizlik bile yapısı, hiç edeplerini bozmadan karşılık verirler. Edepli insanlar bilirler ki Mutlu yaşamak için; var olan kusurlarını görüp, düzeltmeleri gerekir

Bakın yunus bu konuya mısralarında nasıl bakıyor;

İlim, ilim bilmektir

İlim kendini bilmektir

Sen kendini bilmezsen

Ya nice okumaktır (Yunus-Emre)

Yine edep ile alkali beğendiğim bir kısıda şöyle der:

Padşahlardan Bir İlim Öğrenmek için Halep ve Şam'ın Yolunu tutar, fakat ilimi öğrenmek istediğini alimlere , uygun olmayan bir Hitap ile ilim öğrenmek istediğini söyler, aldığı cevap ve aldığı şeyi ülkesine gidince şöyle telaffuz eder.

Gittim HALEP'e ŞAM'a

Eyledim İlim Talep.

Meğer İlim Gerideymiş

İlla Edep İlla Edep...

Kissadan çıkan anlama baktığımızda her kim olursan ol makam mevki para pul.. hangi ülkede hangi üniversiteyi bitirirse bitirsin, hiç önemli değil. Önemli olan EDEP dir.

Edep ; insanın doğumundan ölüme kadar süren bir süreçtir. Bütün dinsel mitolojilerde Allah'a iyi kul olabilmeyin şartı; güzel ahlaklı, terbiyeli, hayâli, edepli kul olabilmek şeklinde tanımlanır Biz biliriz ki Dünya zıkk prensibine göre yaratılmıştır. Bir şeyi zıddıyla biliriz. edebi de

Lokman Hekim'in " Edebi, edepsizden öğrendim." Sözü bu konuda misal oluşturur. İnsanın mekbulü edepi, terbiyeli olanıdır.

Hacı Galip Kuşçuoğlu "Hz Kur'anda Tesettür. Hicap ve Edep" isimli kitabında şöyle diyor; "Gözünü açta baştan başa Allah kelamına bak! Ayet ayet bütün Kur'anın manası edepten ibaretir! Âdemlikten insan olma gerefine ermiş kişinin kıymeti ve değeri edebi ile ölçülür..." Bir kulun çok ibadet etmesi, çok hayır işlerinde koşturması, çok ilim sahibi olması yeterli değildir. Tüm bu araçlar, vesileler; edepi, terbiyeli, güzel ahlaklı kul olmak içindir. Eğer bütün bu çabalar bizi edepli kul haline getirememişse; boşuna uğraşmışız, amaca ulaşamamışız demektir. Diyor

Yunus Ermeye göre ise Edep; eline, beline, diline sahip olmakla başlar. Dilde olması gereken edebi Yunus şöyle ifade eder

Söz ola kese savaşı

Söz ola kestire başı

Söz ola ağılu aşı

Bal ile yağ ede bir söz!

Eldeki edep ise; kimseyi elimiz vasıtasıyla inciltmemek, hakkın olmayana el uzatmamak ,Belin edebinde ise; namusumuzu koruyarak yaşamak söz konusudur der.

Hz. Mevlana ise edepten şöyle bahseder; " Ey insan , edep nedir?" diye sorarsan bil ki edep, ancak her edepsizden edepsizliğine sabır ve tahammül etmektir. Kimi, "filan adamın huyu kötü, tabiatı fena" diye şikâyet eder, görürsen, bil ki bu şikâyetçinin huyu kötüdür; kötüdür ki o kötü huylunun kötülüğünü söylüyor! Çünkü iyi huylu, kötü huylulara, fena tabiatlılara tahammül eden, onların kötülüğünü söylemeyen kişidir."

Bende diyorum ki sevgili dostlar ; İnsanı arabaya benzer bilgisi, motoru; edebi ve ahlakı da direksiyonudur. Motor ne kadar güçlü olsa da, direksiyon olmayınca o bir işe yaramıyor.İnsan eğitilebilir, gelişmeye müsait yaratılmıştır insanın gelişmesinin, güzelleşmesinin sonu, sınırı yoktur. İnsanlığa yapılması gereken en büyük iyilik onlara akillarını kullanmayı öğretmektir. O yüzden edep ve ahlakın bu toplumun fertlerine öğretilmesi gerekir buda ancak yaşayarak örnek olarak ve birbirimize sahip çıkarak mümkündür.

Özlü Sözler - Kıssadan Hisseler

● Hazırlayan: Nevzat ERDAĞ

EDEP ÖZDEYİŞLERİ

1. Her dinin bir ahlakı vardır. İslamiyet'in ahlakı da Edep, hayadır. (Hadis-i Şerif)
2. Edep, Haya, bir binayı tutan direk gibidir. Direksiz binanın durması kolay olmadığı gibi, hayasız kimse'nin de imanını muhafaza etmesi zordur. (Hadis-i Şerif)
3. Allahü teâlâdan hayâ edin! Allah'tan hayâ eden, kötü düşünceden uzak durur, midesine girenleri kontrol eder, dümü hatırlar. (Hadis-i Şerif)
4. Üç haselet vardır ki, bunlara sahip olan, mahrum kalmaz. Edep ehliyle beraber oturmak, güzel edep sahibi olmak ve başkasına ezyet etmemek. (Hz. Ali)
5. Edep, ilimden önce gelir." (Hz. Ömer)

6. Dünya gecesinin aydınlaşacak semalarını en güzel ve parlakı: Edeptir. (Mevlanâ)
7. İlim mecisine girdim, kıdım talep, İlim tâ gerilerde kaldı, illâ edep illâ edep. (Ziya Paşa)
8. Evladına edep ve ahlak öğretmeyen, düşmanını sevindirir. (Atasözü)
9. Ruhun yükselmek, ancak edep ve ahlakla mümkündür. (Atasözü)
10. Akıllı, edebi ve ahlakı, edepsizden ve ahlaksızdan öğrenir. (Atasözü)
11. Edep, edepsizlerin, edepsizliklerine sabretmektir. (Atasözü)
12. İnsanın kişiliği dilinin atındadır. (Atasözü)
13. İnsanların gerçek terbiyeleri,

- edepleri tartışılarda ortaya çıkar. (Atasözü)
14. Ahlak kanunlarını çiğnemeye hiç gelmez, hemen öçlerini alırlar. (Atasözü)
  15. Ahlak olmayan yerde karıun bir şey yapamaz. (Atasözü)
  16. Asıl yetimler anadan babadan değil ilim ve ahlaktan yoksun olanlardır. (Atasözü)
  17. Edep döküntüleri, alın döküntülerinden daha hayırlıdır. (Atasözü)
  18. Edep aklın suretidir. (Atasözü)
  19. En güzel edep, güzel ahlakır. (Atasözü)
  20. Yükselen bütün insanlar ancak güzel ahlakları sayesinde yükselmişlerdir. (Atasözü)

KISSADAN HİSSELER

Edepli olmak incitmeden söylemektir

Efendiler Efendisinin kıymetli torunları Hasan ve Hüseyin daha çok küçükler. Fakat çok güzel yetiştirilmişler.

Bir gün iki kardeş bir adamın yanlış abdest aldığı görürnce "nasıl söyleyelim de adamcağızın kalbi kırılmasın" diye düşünmeye başlamışlar.Sonunda adamın yanına giderek:

"-Amcacığım biz iki kardeş her halde yanlış abdest alıyoruz. Biz abdest alalım da siz bize hatamızın nerde olduğunu söyleyin."

Adamcağız onlar abdest alınca hatasını anıyor:

"-Siz doğrusunu alıyorsunuz. Vallahi ben yanlış alıyorum" diyor.

Her iki tarafta mutlu edepli olmak doğru olan bile söylesek kırmadan incitmeden söylemektir.

Edep ince düşünmek ve kalp kırmamaktır.

Osmanlı döneminde bir şeyh ve onun müritleri yaşarlarken geçen hadiseyi paylaşalım.

Doğal olarak şeyh ve mürit sevgisi çok büyüktür.Bu sevgi ve gönül bağı'nı fırsat bilen edep yoksunu bir adam şeyhin müritlerinden olan bir bal satıcısının dükkânına girer ve:

"Efendi Hz. nin size selamı var der. Sizin belanızdan 2 kg istiyor diyerek balı alır ve bu bir hayli zaman böyle devam eder.

Bir gün bal satıcısını Efendi Hz ziyaret eder.

"Satışlar nasıl evladım" der.

"Çok şükür Efendim. En iyi müşterimizde siz oldunuz" der. Bunun üzerine herşey anlaşılır. Tam o sırada tefakur bu ya edep yoksunu adam gelir.Yine ayrı şeyleri söyler.

"Efendi Hz. nin selamı var 2 kg bal istiyor.

Satıcı şeyhinin gözüne bakar. Şeyhi ona istediği şeyi vermesini işaret eder. Adam balı alır ve gider.

Satıcı "Efendim neden haddini bildirmedik?der.

Efendi Hz.

"Hayır evladım. O balın parasını ben ödeyeceğim ve bir daha gelirse "Efendi Hz. ne layık balımız kalmadı" dersin oda anlar, kalbide kırılmaz" der.

Edep ince düşünmek olmalı. İnce düşünmek ve kalp kırmamak

Edepli olmak incitmeden söylemektir

Sevgili kardeşlerim birde yakın tarihimizde geçen bir olayı aktaralım. Daha İstanbul'da hanımefendi ve beyefendiler varken geçmiş bu olay.

Bir beyefendi ve kızı avlarında otururlarken mehalleden yoğurtçu geçer. Beyefendi kızına :

"-Hadi kızım yoğurt alalım "der.

-Kızı :

"-Babacığım yoğurdumuz bir hayli varken neden alalım ki " diye sorar.

-Beyefendi: "Kızım bu adamcağızın buradan tam üçüncü geçişi.Demek ki yoğurdunu satamadı. İhtiyacı olmasa bu soğukta dışarda ne işi var." der.

Başkası için olmak,onun mutlu olmasını sağlamak ve böylece kendi mutluluğumuzu elde etmek. Hepsi bir bütün. O zaman ne kadar başkalarını düşünürsek o kadar mutluyuz.